BİR YOLCULUK HİKAYESİ

Yazan: Bertolt Brecht (Kuraldışı ve Kural)

Yeniden Yazan: BTE

(Sahnenin ışıkları coşkulu bir müzik eşliğinde açılır. Oyuncuların kimisi kulisten kimisi kapıdan, seyircilerin arasından vs. sahneye girerler. Telaşlı bir şekilde bazıları kostümünü veya dekoru hazırlar, bazısı dans eder, bazısı rolüne çalışır. Müzik bitince seyirciye dönük bir fotoğraf verirler. Işık kapanır, hemen ardından yeni müzik eşliğinde yavaşça açılır. Açılış şarkısını hep birlikte, dramatize ederek söylerler.)

Açılış Şarkısı - Tüm Oyuncular

Anlatmaya geldik size

Bir yolculuk hikayesi

Bu oyunda bir tüccar var

Emrinde iki kişi

Anlatmaya geldik size

Bir yolculuk hikayesi

İşte burda bir tüccar var

Emrinde iki kişi

Nasıl davranıyorlar / iyi bakın onlara

Size normal gelir ama

Varı varmak gerekir kuraldışının farkına

Bu olanlara eğer demezseniz “Olağan”

Kurtuluruz o zaman

Her şeyin değişmez olduğu sanısından.

Bir çağ düşünün ki siz / gövdeyi götürmüş hep kan

Başka geçer akça yok / bu karışıklıktan

Düzensizliğin adını / koymuşlar düzen

İnsanlar çıkıvermiş / insanlığından

Bu olanlara eğer demezseniz “Olağan”

Kurtuluruz o zaman

Her şeyin değişmez olduğu sanısından.

1

YOLDA GİDERKEN

(Sahnenin ortasına, önden geriye doğru perspektif verecek şekilde daralan bir kumaş serilir. Bu dekor, yolu sembolize etmektedir. Şarkı biterken Tüccar, Rehber ve Hamal (Kuli) yoldaki yerlerini alırlar. Koro da arkaya yerleşir. Diğer oyuncular çıkarlar.

Tüccar, Rehber ve Hamal (Kuli) yolun üzerinde ağır çekim yürümektedirler.

KORO: Yürüyorlar, günlerdir, gece gündüz yürüyorlar. Petrolü bulmak ve sus payını kapmak için Urga'ya gidiyorlar. Düşünüyor biri kazanacağı paracıkları, ötekilerse ayaklarının nasıl sızladığını.

(Tüccar'ın lafıyla birden hızlanırlar, yerlerinde saymakta, hızlı hızlı yürüyormuş gibi yapmaktadırlar)

TÜCCAR: (*Rehber'e ve eşyaları taşımakta olan Kuli'ye)* Acele edin, tembeller! Akşam çökmeden Han'a varmamız gerekiyor, ötekilerden tam bir gün önde olmalıyız.*(İzleyiciye döner. Bu esnada diğerleri tempolu yürüyüşe devam eder, biraz sonra nefes nefese ve dilleri dışarda kalacaklardır. Tüccar seyirciye konuşur)* Benim adım Karl Langmann, tüccarım, bir imtiyazla ilgili olarak görüşme yapmak üzere Urga'ya gidiyorum. Arkamdan rakiplerim geliyorlar. İlk giden işi kapacak. Kurnazlığım, güçlükleri aşma konusundaki enerjim ve yanımda çalışan insanlara karşı acımasız davranışlarım sayesinde yolculuğun buraya kadar olan kısmını normal sürenin yarısında geldim. Ancak ne yazık ki rakiplerim de aynı hızı yakaladılar. *(arkadan seslenirler ? geriye bakar)* Olamaz,

yine yaklaştılar bize! *(Yoldaki yerini alır ve yürüyüş temposuna girerek Rehber'e)* Acele edin! *(Hızlı bir müzik eşliğinde koşarlar, hamal düşer dururlar. Rehber Hamal'a su verir.)* Neden hamalı zorlamıyorsun? Ben seni bunun için tuttum, ama siz benim paramla gezintiye çıkmış gibisiniz. *(Rehber ve Kuli, nefes nefesedir, dilleri dışarıadır. Ne gezintisi der gibi bakarlar Tüccar'a)* Bu yolculuğun bana kaça mal olduğundan haberin var mı senin! Tabii, sizin cebinizden çıkmıyor. Ama eğer beni sabote etmek gibi bir niyetin varsa, Urga'da iş bulma kurumuna şikayet ederim seni.

REHBER: *(Kuli'ye kibarca)* Hadi kak, yürümeye çalış.

TÜCCAR: Rica değil, emretmelisin! Bu aptallar sürüsü sadece emirden anlar! *(Rehber'in emretmesini bekler)*

REHBER: *(Birazcık sert bir ses toluyla Kuli'ye)* Hadi bakalım, biraz daha hızlı!

TÜCCAR: Asla gerçek bir rehber olamayacaksın. *(Kendi kendine)* Ücreti daha yüksek olan bir rehber tutmalıydım. Onlar daha iyiydi. *(Rehber'e bağırarak)* Şuna iki tane vursana!

KORO: Hııı!

(Üçü de dururlar)

TÜCCAR: *(Seyirciye*) Gerçi ben dayağa karşıyımdır ama şimdi gerekiyor. Oraya ilk ben varmazsam mahvolurum. *(Rehber'e)* Hamal olarak kardeşini mi seçtin, ne yaptın? Akraban olduğu için vurmuyorsun ona değil mi? *(Rehber'i arkasında bırakarak öne yürür, Rehber, sinirlenerek arkasından yaklaşır tam ona vuracakken Kuli söz*

girecektir) Sizin gibileri avucumun içi gibi bilirim ben! Kaba saba insanlarsınız! Beyinsizler sürüsüsünüz! Ya ona vurursun ya da kovulursun! Ücretini de kimden alırsan al artık! *(Rehber'in yüzünde kızgın bir ifade vardır, eli havadadır, Tüccar'ın arkasından ona vurmak üzeredir)*

(Bu esnada gerilimi yükselten müzk girer, Kuli'nin söze girmesiyle aniden durur)

KULİ: *(Aniden Rehber'e yaklaşarak)* Bana vur! *(Rehber eli havada, vahşi bir suratla Kuli'ye döner, Kuli tırsar)* Ona vurursan paramızı kim ödeyecek!
(Rehber, Kuli'ye allah cezanı versin gibisinden sert bir hareket yapar)

TÜCCAR: Hah şöyle!

GERİDEN SESLER: Hey! Bu Urga yolu mu? Baksana dostum! Bizi bekleyin!

TÜCCAR: *(Cevap vermediği gibi dönüp bakmaz da*)

Canınız cehenneme! İleri!

(Rehber ve Kuli yeniden yürüme hareketine başlar. Müzik girer. Koro sahneden çıkar. Tüccar, dramatize ederek "Bu dünya için az ne kadar alçak olsan" şarkısını söyler. Bu esnada Kuli ve Rehber müziğe uygun olarak yürümektedirler.)

Kafayla yaşamak, yaşamaktır insanca

Böyle kafada iyi bak bir bit yaşar anca

Bu dünya için az ne kadar hain olsan

İnsan aklı almaz, hep yalan dolan

Sabah kalkıp erken, yıkarsın yüzünü

Köşeyi döneyim darken düşersin kıç üstü

Bu dozen için az ne kadar kurnaz olsan

Hiçbir işe yaramaz, şu sendeki çaba

Aradığın ekmek, aslanın ağzında

Ne kadar uğraşsan demek kalırsın ayazda

Bu dünya için az ne kadar alçak olsan

Sana bana fırsak kalmaz, boşuna çaban

İnsan değil insan, patlat kafasına

Belki kuvvetli vurursan gelir aklı başına

İnsanlar için az ne kadar zalim olsan

Seni gidi vurdum duymaz, uyan be kalk kalk!

2

HANA VARIŞ

(Şarkının sonuna doğru Polisler girer. Ellerinde "Yol Geçen Hanı" yazılı ok şeklinde bir tabela vardır ve sahneye koyarlar)

TÜCCAR: İşte! Han'a varamak üzereyim! Ha ha ha!

(Kuli bunu duyunca sevinir, son bir gayret hızlanır, sonunda tabelanın yanında düşüp kalır. Rehber de yorgundur ama ona yardımcı olmaya çalışır, su verir vs. Polisler ve Tüccar, tabelanın önünde karşılıklı dururlar)

1.POLİS: İyi akşamlar beyefendi

TÜCCAR: İyi akşamlar. Buraya benden önce gelen birileri yok değil mi?

2.POLİS: Hayır efendim, iki gündür buralara kimse gelmedi. Hiç vukuat yok, paslandık vallahi!

TÜCCAR: Tanrı'ya şükür, ötekilerden bir gün önce Han'a vardım. *(Kuli ve Rehber'den garip bir yorgunluk sesi çıkar ve Polisler onlara bakar)* Adamlarım bitikin durumdalar. Ayrıca bana da öfkeliler. Rekor kırmanın ne demek olduğunu pek bilmiyorlar. Kavgacı insanlar değiller. *(2. Polis "tüh" der)* Yerlerde sürünen serserilerden başka bir şey değil onlar. *(2. Polis, Rehber ve Kuli'ye yaklaşır, psikopatça bakışlarla cop gösterir)* Tabii ağızlarını açıp bir şey söylemeye cesaret edemiyorlar, çünkü Tanrı'ya şükür ki herşeyi yoluna koyan polis var.

1.POLİS: Yolculuğunuz nasıl geçti efendim? Yoldan herhangi bir şikayetiniz var mı?

2.POLİS: *(Aniden atılır, Kuli ve Rehber'i tehdit edercesine)* Adamlarınızdan herhangi bir şikayetiniz var mı?

TÜCCAR: Her şey yolunda. *(2.POLİS "tüh!")* Buraya kadarki yolu dört gün yerine üç günde kat ettim. Yol çok bozuktu, ama ben aklıma koyduğum işi yaparım. Eh, bir gece Han'da dinlenmeyi hak ettim artık he he he…

1.POLİS: *(İmalı imalı gülerek)* Burası çok dinlendirici bir yerdir efendim. Biz de her gece burda biraz dinlenir eve öyle gideriz… *(İmalı, çirkin bir gülüş)*

TÜCAR: Haydi içeri girelim. *(Rehber ve Kuli'ye)* Hana vereceğim parayı ücretinizden keseceğim bilmiş olun, kendinize en ucuzundan bir oda tutun.

(Sahneden çıkmaya yönelirler, konuşa konuşa çıkarlarken müzik girer, ışık söner.

KULİ: Evet efendim

REHBER: *(Sessizce)* Buna hakkın olmadığını sen de biliyorsun ama…

3a

HAN

(Loş bir ışıkta, sözsüz bir müzik eşliğinde dansa benzer hareketlerle yol dekoru ve tabela kaldırılır, Han dekoru kurulur Hancı, kızı ve handa çalışan kadınlar bu işleri

yapar. Her şey hazır olduğunda müzik sona erer. Hancı para saymakta, kızı makyaj yapmakta, 1.Kadın yerleri süpürmekte, 2.Kadın masaları silmekte, 3.Kadın ise bardakları kurulamaktadır. Tüccar ve Polisler girerler. 1. Polis, masayı silen kadının poposuna vurur, kadın bağırır. Polisler bir masaya yerleşirler. Tüccar etrafı ve kadınları incelemektedir.)

HANCI: *(Ayağa kalkıp Tüccar'ın yanına gider ve önünde eğilerek)* Hoşgeldiniz efendiiim, safalar geirdiniz. *(1.Kadın'a)* Kızım! Beyefendinin ceketini ve şapkasını al! Buyurun oturun, yorulmuşsunuzdur.

TÜCCAR: *(Hancının gösterdiği yere oturarak)* Evet, uzun bir yoldan geliyoruz. Ama Urga'ya varmadan yorulmak yok bize. Duymuşsunuzdur orada topraktan petrol çıkıyor.

Biz de insanlığın ilerlemesi, kentlerimizin gelişmesi uğruna yollara düştük işte… *(Yapay bir gülüş)* Petrolü bulmaya gidiyoruz.

HANCI: Pek güzel, pek güzel, Tanrı sizin gibileri başımızdan eksik etmesin. İnsanlık için yaptığınız bu yolculukta size hizmet etmek bizim için bir onurdur. *(Yapay bir gülüş)*

TÜCCAR: Yanımda Rehber'im ve Hamalım var, onlara birer yatak verin. Rehberime de söyleyin isterse gelip karnını doyursun, *(Kadınları süzerek)* gözünü de tabii. Ne de olsa o da erkek değil mi! *(Hancı 2.Kadın'a işaret eder, "Kızım git odaları hazırla" der 2. Kadın çıkar)* Bir de güzel bir yemek ve bira istiyorum. İnsan biraz kendini de düşünmeli değil mi? Hep insanlık için çalışamam ya! Ha ha

ha *(Hancı 3.Kadın'a işaret eder, "Kızım beyefendiye yemek ve içki getir" 3. Kadın tezgahtan yemek ve bira getirir. Hancı "müsadenizle, afiyet olsun" der ve gülerek kızının yanına gider.)*

(Bu arada Polislere de yemek ve bira servis edilmiştir. Hancı'nın kızı Polislerle sohbettedir. Bir kahkaha atıverir)

HANCI: *(Polislere, gülerek)* İyi akşamlar beyler. *(Kızını yanına çeker, ciddi)* Başka misafirlerimiz de var, hareketlerine biraz dikat etsen! Şu basit kadınlar gibi davranıyorsun!

HANCININ KIZI: Of anne yaa! Ne varmış arkadaşlarla biraz eğleniyorsam! *(der ve annesinin bir göz işaretiyle arkaya gider)*

HANCI: (*Seyirciye*) Ah, şu kıza da hayırlısıyla bi koca bulamadık gitti. Armudun sapı, üzümün çöpü derken evde kaldı gül gibi kızım. Bir keresinde senin gibi yakışıklı bir kısmeti çıkmıştı. Sana diyorum siyah gömlekli oğlum! Böyle senin gibi boylu poslu kara yağız bir delikanlıydı. Bizimki de gönül vermişti ona. Ama gel gör ki yoksulun biriydi, ailede yok, elde yok avuçta yok. Eh bende öyle adama kız verecek göz var mı? *(Seyirciye sorar)* Var mı? Yok. Ben de vermedim zaten. Bir katakulli çevirdim, delikanlıyı askere gönderdim. *(Güler)* Gidiş o gidiş… Bir keresinde de hali vakti yerinde gençten bir tüccar göz koydu bizimkine. Bizimki pek gönüllü değildi ama ağzından girdim, burnundan çıktım ikna ettim koynuna girmeye. Nişanı yaptık, Tam düğün hazırlıkları filan derken adamın evli olduğu haberi gelmez mi! Hem de boyu kadar

çocukları da varmış, boyu devrilesice herif! Neyse efendim, ondan sonra bizimki erkeklerle eğlenmeye verdi kendini. Tatlı dil, biraz da cilveyle adamları aşık ediyor kendine, sonra da sefilliklerini, yerlerde srünmelerini seyredip eğleniyor. Eh komik olmuyorlar desem yalan olur hani… Bu zorba erkek soyunun yıllarca bizlere yaptıklarının intikamını alıyor kendi aklınca.

(Bu esnada arkada Polisler ve Tüccar yiyip içmektedir, Kadınlar onlara servis yapmaktadır. 2. Kadın, elinde yastık ve çarşaflarla sağdan sola geçmiş sonra da sahneye girerek diğer kadınlara katılmıştır. Polisler ve Tüccar Kadınlara gözle ve bazen de elle tacizde bulunmaktadırlar. Örneğin, yere bilerek çatal düşürüp Kadınların poposuna bakmaktadırlar. Hancı'nın lafı biterken Rehber sahneye girer, çekinerek etrafa bakınır. Hancı Rehber'e bakar ve seyirciye)

İşte oltaya takılacak bir balık daha! *(Rehber'e)* Buyur delikanlı, geç otur şöyle. *(Hancı arkaya geçer, yerine oturup bir şeylerle uğraşır)*

REHBER: Teşekkür ederim *(Oturur)*

3.KADIN: *(Yemek ve içki getirir)* Buyurun efendim. *(Yere gerçekten çatal düşer ama Rehber hemen kendi eğilip alır, Kadınların dikkatini çeker)* Başka bir isteğiniz?

REHBER: *(Ekmeğini ikiye böler ve Kadına uzatır, gizlice)* Aceba bu ekmeği odada yatan Hamala götürebilir misiniz? O, buralarda oturmaya layık görülmedi de

3. KADIN: Tabii efendim *(der ve ekmeği saklayarak çıkar, az sonra geri gelir)*

HANCININ KIZI: *(Uzaktan izlemektedir, Rehber'in masasına gelir, cilveli)* Yolculuğunuz nasıldı?

REHBER: Oldukça yorucu

HANCININ KIZI: *(Cilveli)* Uzak ülkeleri hep merak etmişimdir. Bana biraz geldiğiniz yerden bahsetsenize.

REHBER: Benim ülkem dünyanın en güzel yerlerinden biridir aslında. Uçsuz bucaksız ovaları, heybetli yemyeşil dağları, sıcak kanlı, çalışkan insanları vardır. Belki de vardı desem daha doğru. Çünkü zaman değişti işte biliyorsunuz. Böylelerini *(Tüccar'ı işaret ederek)* buralarda da çok görüyorsunuz. Gelirler, iliğimize kadar sömürüler ve arkalarında bir harabe bırakıp giderler. *(Seyirciye bakarak)*

Adına kalkınma deyip dağlarımızı taşlarımızı oyarlar, *(Tüccara bakarak)* adına eşitlik deyip köle gibi çalıştırırlar, *(Polislere bakarak)* adına özgürlük deyip tutsak ederler. *(Dinlerken Kızın tavrı değişir, ciddi ve hayran dinlemektedir. Diğer Kadınlar da arkadan dinlemektedir)*

KADINLAR: Heryerde aynı desenize

REHBER: *(Coşar)* Evet ne yazık ki öyle, ama onlar üçse biz üç bin kişi değil miyiz? Değiştirmek bizim elimizde

2. POLİS: *(Biraz sarhoştur)* Ne konuşuyo lan bu! Lan anarşik misin nesin be! *(Ayağa kalkar ve sendeleyerek Rehber'in üzerine yürür)*

1.POLİS: *(O da ayağa kalkar, sallanır)* Anarşikse dövelim de şimdi gece vakti iş çıkarmasaydın yahu!

TÜCCAR: *(Kalkar)* Ne oluyor orda yahu! Benim adam terörist mi çıktı? Amanın!

HANCI: *(Telaşla araya girerek ortalığı yatıştırmaya çalışır)* Beyler yemekleriniz bittiyse eğlencemiz başlıyor, buyurun outrun. Haydi kızlar, çalın söyleyin bakalım!

(Fülüt eşliğinde neşeli bir şarkı çalınır. Neşeli şarkı esnasında kadınlardan biri ve Tüccar, kadın bedeninin satılmasını oynar vebuna uygun dans ederler, polisler de diğer kadınları kiralamıştır. Rehber ile Hancının Kızı ise duygusal bir sohbettedir. Şarkının sonunda seyircileden

tepki gelir, sahne donar, kadınlar öne gelir ve şarkı söyler.)

Seyircilerden sesler:

Rezalet! Ahlaksızlık!

Aklım almıyor, insan nasıl böyle bir hayatı kabul edebilir?

Ahlak elden gidiyor canım!

Bunlar toplumun yüz kararları hanımefendiciğim!

Bir toplumda ahlaki değerler kayboldu mu o toplum batar!

Evet ahlak! Herşeyden önce ahlak!

Müzik girer

Efendiler, bize hep ders verirsiniz:

“Aman, günah, ayıp, kötü, yanlış”

Aç karnına kuru öğüt çekilmez

Önce doyur beni, ondan sonra konuş.

Sende göbek, bizde ahlak nedense.

Şimdi bizi iyice dine bak:

İster şöyle düşün, ister böyle

Önce ekmek gelir, ardından ahlak.

Artık vermek gerek , unutmayın sakın

Tüm nimetlerden, payını yoksulların.

Artık vermek gerek, unutmayın sakın,

Tüm nimetlerden, payını kadınların!

Sayın baylar bize ahlaksız dersiniz

Kötü kadın, utanmaz, fahişe

Aç karnına suçlanmak hiç çekilmez

Önce doyur beni ondan sonra söyle

Sende şehvet, bizde edep nedense

Şimdi bizi iyice dinle bak:

İster şöyle düşün, ister böyle

Önce ekmek gelir, ardından ahlak.

Artık vermek gerek, unutmayın sakın,

Tüm nimetlerden, payını yoksulların!

Artık vermek gerek, unutmayın sakın,

Tüm nimetlerden, payını kadınların!

3b

HANDA SABAH

(Dekor aynıdır ancak sandalyeler masaların üzerine konmuş, masalar kenarlara çekilmiş kısacası ortalık biraz toparlanmıştır. Sahnenin yavaşça aydınlanmasının ardından Tüccar esneyerek girer, yeni uyanmıştır. Elindeki havluyla elini yüzünü kurulamkta sabah sesleri çıkarmaktadır. Diğer taraftan da Polisler girer)

2. POLİS: *(1.Polis'i itekleyerek)* Yürüsene lan! *(1.Polis, pantolonunun zipini çekmektedir, yüzünde gevşek bir ifade vardır)* Arkandan ben mi toplıycam seni her gün! Şşşştt!

Alooo! Kendine gelsene lan! *(1. Polis gevşek gevşek gülümsemektedir)*

TÜCCAR: Günaydin beyler! Geceniz iyi geçti galiba he he he!

1. POLİS: *(Sonunda kendine gelir)* Ya ya çok iyiydi. (Lakayıt bir şekilde, elini Tüccar'ın omuzuna koyarak sorar) Ya sizin?

TÜCCAR: (Polis'in elini omuzundan çeker) Seni ilgilendirmez. İşimize bakalım şimdi. Yarış devam ediyor ne de olsa.

1. POLİS: *(Toparlanır)* Öyle olsun babalık *(sırıtır)*

TÜCCAR: Buradan sonra yol nasıl? Şimdi önümüzde ne var?

2. POLİS : Şimdi önünüzde uçsuz bucaksız Jahi Çölü var efendim.

TÜCCAR: *(Rahat ve kendinden emin sorar)* Tabii ki Polis bize eşlik edecek, öyle değil mi?

2. POLİS: *(Giderken)* Hayır efendim, çölde polis yoktur, *(korkutmak ister)* sadece haydutlar vardır.

TÜCCAR: Neee! Issız bir çölde polis yok mu! Üstelik haydutlar da var! *(1. Polis'e döner)*

1. POLİS: *(Giderken)* Yok efendim, biz göreceğiniz son devriyeyiz.

TÜCCAR: Aha şimdi zıçtık!

(Rehber ve Hamal girer. Rehber telaşlıdır, Tüccar'ın yanına yaklaşır. Hamal, eşyaları çantaya koymakta, çantanın iplerini bağlamaktadır)

REHBER: Hemen hazır oluruz efendim. Tasşıyıcı çok yorulmuş olmalı, onu ancak uyandırabildim.

TÜCCAR: *(Sahte bir güleryüz gösterir)* Acele etmeyin canım, biraz dinlenmek sizin de hakkınız. *(Yaklaşır)* Tütün alsana. Şöyle derin bir nefes çekmek için kendimi ateşe bile atarım ben. Bu dumanı içinize çekmek için sizin gibilerin

neler yapabileceğini ise bilmiyorum. Tanrıya şükür yeterince tütün var yanımızda. Tütünümüz Urga'ya kadar bol bol yeter.

REHBER: *(Tütünü alır, kendi kendine)* Tütünümüz mü?

TÜCCAR: Gel şöyle oturalım dostum. Neden oturmuyorsun? Böyle bir yolculuk insani olarak kişileri yakınlaştırır. *(Rehber oturur)* Normal olarak senin gibi biriyle oturmam ben; sen de bir hamalla oturmazsın. Dünya bu farklılıkların üzerine kuruludur. Ama en azından birlikte tütün içebiliriz, içemez miyiz? *(Güler, Rehber ters ters bakar)* Senin bu yanın hoşuma gidiyor. Bu da bir çeşit erdem sayılır. Neyse, eşyaları topla. Suyu da unutma. Çölde su bulabileceğimizi sanmıyorum. Ayrıca dostum, sana bir uyarım var: *(Yaklaştırır ve sinsice söyler)* Ona vurduğun

zaman hamalın sana nasıl baktığını fark ettin mi? *(Dönüp hamala bakarlar, hamal da onlara saf saf bakar, güler, selam veirir)* Bakışlarında iyiye alamet olmayan bir şey vardı. Önümüzdeki günlerde ona çok daha sert vurman gerekecek, çünkü hızımızı daha da artıracağız. Ve hamal tembelin teki. Önümüzdeki bölge kuş uçmaz, kervan geçmez bir yer, belki orada gerçek yüzünü gösterecektir. Neden, çünkü sen ondan daha iyi durumdasın, daha fazla kazanıyorsun, senin eşya taşıman gerekmiyor. Senden nefret etmesi için yeterli nedeni var. Ondan uzak dursan iyi olur. Neyse, kalk bak bakalım, eşyalar hazır mı?

REHBER: *(Sahnenin ortalarında düşünmekte, seyirciyle konuşmaktadır)* Polislerle konuştuğundan beri bizim tüccar çok değişti. Bizimle bambaşka bir tonda konuşmaya başladı, sevecenleşti. Tüccarın bu sahte davranışları beni

huzursuz ediyor. Kafasında bizmle ilgili bazı planlar kuruyor olmasından korkuyorum. Ancak tüccar ne yaparsa yapsın, hamalın ve benim dayanmamız gerekiyor. Yoksa ücretimizi ödemez ya da çölün ortasında bizi kovar.

(Kuli (hamal), işini bitirdiğine dair bi şey söyler. Rehber, Hamal'ın yanına geçer. Tüccar oturduğu yerde yalnız kalmıştır.Tüccar konuşmadan oturmayı sürdürür. Rehber Kuli'ye tütün verir ve onunla konuşmaya başlar.)

REHBER: Herşeyi güzelce hazırladın bakıyorum.

KULİ: Evet efendim.

REHBER: Sana kaç defa söyledim bana effendi, bey, paşa filan demene gerek yok diye! Al, yola çıkmadan bir sigara yak. Kimbilir ne zaman mola veririz?

KULİ: Tüccar, yer altından petrol çıkarımasının insanlığa büyük bir hizmet olacağını söyleyip duruyor. Eğer yer altından petrol çıkarılırsa, demir yolları yapılacakmış, her yere refah gelecekmiş. Tüccar, buraya da demiryolu yapılacağını söylüyor. Peki o zaman ben kazancımı nasıl sağlayacağım?

REHBER: Sakin ol. Demiryolu filan yapılmayacak. Yeraltında petrol buluması halinde bunun gizli tutulacağını duydum. Petrolün çıktığı deliği tıkayana sus payı verilecekmiş. Bu nedenle tüccar bu kadar acele ediyor. Onun isteği petrol filan değil, o sus payının peşinde.

KULİ: Nasıl? Anlamadım.

HERBER: Senin anlayacağın bizim tüccarın insanlığın faydasıyla, iyiliğiyle filan bir alakası yok, olamaz da zaten. O sadece daha fazla para kazanmayı düşünür. Petrol kuyusunu ilk bulana para verecekler, sus payı işte…

KULİ: Ben yine bir şey anlamadım.

REHBER: Boşver dostum, kimse anlamıyor zaten

KULİ: Herhalde çölde yol daha da kötüleşecek. Umarım ayaklarım dayanır.

REHBER: Mutlaka dayanır.

KULİ: Buralarda haydutlar var mıdır?

REHBER: Çöl olur da haydutlar olmaz mı, özellikle Han çevresinde çok var.

KULİ: Ya sonra?

REHBER: Mır Irmağı'nı geride bıraktıktan sonra önemli olan su birikintileri boyunca yürümek.

KULİ: Yolu biliyorsun değil mi?

REHBER: Merak etme benim işim bu.

(Tüccar konuşulanları duymuştur, kulak kabartmak için yanaşır)

KULİ: Mır Irmağı'nı geçmek zor mudur?

REHBER: Bu mevsimde pek değil. Ama sular yükseldiği zaman, ırmak azar, o zaman çok tehlikelidir.

TÜCCAR: Gerçekten hamalla konuşuyor. Onun yanında, aynı seviyedeymiş gibi oturabiliyor.

KULİ: O zaman ne oluyor?

REHBER: Karşı kıyıya tehlikesiz geçmek için bazen sekiz gün beklemek gerekiyor.

TÜCCAR: Bak sen! Kensisine zaman tanıması, değerli yaşamına dikkat etmesi konusunda öğüt bile veriyor. Bu, tehlikeli bir herif! Hamalı korumaya çalışabilir, herhangi bri durumda benden değil ondan yana taraf tutabilr. Bugünden sonra durum ikiye bir. Kesin olan şu ki emri altında olan birine sert davranmaktan korkuyor, üstelik de böylesine ıssız bir bölgeye girdiğimiz bir anda. Bu heriften mutlaka kurtulmam gerek. *(İkisinin yanına gider)* Sana, eşyaların doğru dürüst toplanıp toplanmadığını kontrol etmeni söylemiştim. Bakalım dediklerimi yapmışmısın? *(Koparıncaya kadar yükün halatına asılır)* Bu ne böyle! Halatın kopması demek, bir gün boyunca durmamız demektir. Ama zaten senin de istediğn bu: durmak!

REHBER: Ben durmak istemiyorum. Halata gelince, bu kadar asılmasaydın kopmazdı!

TÜCCAR: Ne! Bir de karşı mı geliyorsun? Bu halat koptu mu kopmadı mı? Hadi kopmadığını yüzüme söyle de göreyim! Hiç güvenilir biri değilsin! Seni adam yerine koymakla hata etmişimn, bu kadarı da fazla artık. Adamları üzerinde saygı uyandırmayan bir rehber işime yaramaz benim. Sen rehber olacağına hamal olmalıymışsın. Hatta hamalı bana karşı kışkırttığını düşünmeme yetecek nedenlerim bile var.

REHBER: Neymiş bu nedenler?

TÜCAR: Ya, demek bilmek istiyorsun! *(Düşünür, bulamaz)* Kovuldun!

REHBER: Ama beni yarı yolda kovamazsın.

TÜCCAR: Sen dua et de Urga'da İş Bulma Kurumu'na seni şikayet etmeyeyim. Al işte buraya kadarki ücretin.

(Hancıve kızı girer, günaydın efendim vs. der Kızın gözü Rehber'de.)

TÜCCAR: *(Hancıya)* Hah siz de tanıksınız ücretini ödedim. *(Rehber'e)* Aklın varsa Urga'da gözüme gözükme. Yoksa şikayet ederim seni. Senden hiçbir şey olmaz.

HANCININ KIZI: Aaaa! Sizinle nasıl böyle konuşuyor! Parasına güvenip sizin gibi birini aşağılayabileceğini sanıyor, bakmayın siz ona. (Rehber'e ilgi gösterir)

(Hancı tam kızına müdha leedecekken Tüccar, Hancı'yı alıp diğer taraf çeker, Rehber de Hamal'ın tarafına geçer.)

TÜCCAR: *(Hancıya)* Hemen yola çıkıyorum. Eğer başıma bir iş gelirse şuradaki hamlla *(Yan taraftaki Kuli'yi gösterir)* yalnız başıma yola çıktığıma tanıksınız.

HANCI: Peki efendim, siz merak etmeyin. Sizi iyi ağırlayabildik mi efendim?

(Tüccar evet der, başını sallar vs. Onların sesleri yavaş yavaş kısılır, diğer taraf konuşmaya başlar)

(Rehber ile Kız"Ben de seni özleyeceğim", "Bir gün bir yerde karşılaşırız mutlaka" gibisinden konuşmakta,

vedalaşmaktadırlar. Kuli, "öhöö öhööö" diye dikkati üzerine çeker. "Ben n'olucam?" der)

REHBER: *(Kuli'ye)* Senin yanına oturmakla hata ettim. Kendine dikkat et, bu kötü bir adam. *(Kendi su matarasnı* Kuli'ye *verir)* Bu matarayı yedeğinde tut, sakla. Yolunuzu kaybedecek olursanız o, mutlaka senin su mataranı alacaktır. Sana yolu tarif edeyim.

KULİ: Etmesen daha iyi olur. Seninle konuştuğumu görürse beni de kovar. Ayrıca bana ücret ödemesi de gerekmez, çünkü ben senin gibi sendikalı da değilim. Herşeye katlanmak zorundayım.

REHBER: Haklısın dostum, hadi kal sağlıcakla, kendine dikkat et! *(Kızla beraber çıkarlar)*

(Diğer taraf konuşmaya devam etmektedir)

TÜCCAR: Evet, hamalımla yalnız başıma yola devam edeceğim.

HANCI: Ama o rehber değil ki! Çölde yolu bulabilecek misiniz?

TÜCCAR: O halde hamalıma Urga'ya giden yolu tarif edin.

(Müzik girer, Hancı, Kuli'ye yolu tarif eder, Kuli hızlı hızlı başını sallar. Müzik fonda alçak sesle devam eder)

TÜCCAR: Yolu anladın mı?

KULİ: Evet efendi.

TÜCCAR: O zaman hadi bakalım.

(Tüccar ve Kuli çıkarlar. Hancı arkalarında kalır)

HANCI: Anladığından şüpheliyim doğrusu. Biraz çabuk anladı çünkü...

(Müzik yükselir, ışık kapanır.)

4

TEHLİKELİ BİR BÖLGEDE GEÇEN KONUŞMA

(Işık kapalıyken, sözsüz bir müzik eşliğinde Han dekoru toplanmış, çöl dekoru kurulmuştur. Koro arkadaki yerini almıştır. Ritim gelir ve ışık yavaşça açılır. Kuli ve Tüccar ağır çekim yürümektedir. Koro da oyunun başında yaptığı gibi sallanmaktadır)

KORO: Yürüyorlar. Kuş uçmaz kervan geçmez Jahi çölünde, biraz da korku içinde yürüyorlar. “Urga’da aş var bir de ücret” diyor biri, “En önde ben gidip geçmeliyim hepsini” diyor öteki.

TÜCCAR: Hadi salınma, Han’da hak etmediğin kadar dinlendin zaten. Yürü!

KULİ: Peki efendi

TÜCCAR: Şu Rehber sana ne söyledi bilmem ama bence hiç birine inanma. Yalancının teki o. Başından beri hoşuma gitmemişti zaten. Bir kere kaba biriydi, sonra içten pazarlıklıydı. Dürüst biri değildi.

KULİ: Evet efendi

(Tüccar durur, etrafına bakınır "Ne sıcak ha" gibi söyleni, mendilini çıkarır terini siler vs. Kuli Tüccar'ı kollar ve öne çıkar seyirciye konuşur)

KULİ: *(Bu tiradda hafif bir fon müziği olabilir)* Benim adım… önemli değil. Hamalım. Ekmek paramı kazanmak, yaşlı neneme bakabilmek için ne iş olsa yaparım. Bakmayın böyle çelimsiz göründüğüme, güçlüyümdür ha. Şu taşıdığım yükü birinize versem, mesela sana, yıkılır

kalırsın valla. Kolay mı dünyanın yükünü taşımak sırtında… Çok soru sormam, ne söylenirse yaparım. Merak etmek, bela açar bizim gibilerin başına. Nenem Urga'da bekliyor beni. Aah! Onu o kadar çok özledim ki. Güçlükle attığım her adımı ona kavuşmak için atacağım. Bir de güzel bir yemek ve ücret için tabii. Bekle beni Urga. Orada aş var bir de ücret. Haydi ayaklarıma kuvvet!

(Müzik girer. Kuli ve Sol Koro şarkı söyler, yürüyüşe benzer şekilde dans ederler)

KULİ ve SOL KORO

Urga'ya gidiyorum, kimse beni tutamaz
Ne çöl ne dayak beni yıldıramaz
Haydutlar beni yolumdan alıkoyamaz.
Çünkü sevdiklerim var orda

Çünkü aş ve ücret Urga'da

(Şarkının sonuna doğru Tüccar Kuli'ye kötü bakarak düşünür. Sağ Koro, Tüccarın iç sesi olarak "neden şarkı söylüyor bu"der. Fısıldayarak başlar, yükselir. Bu esnada Sol Koro susar, çekilir. Kuli deli gibi tek başuına şarkı söylemekte, dans etmektedir.)

TÜCCAR *(Bağırarak şarkıyı keser)* Napıyorsun sen! Neden şarkı söylüyorsun! Burası haydutların bulunduğu bir yer, Hanın yakınında her türden serseri toplanıyor. Bu da tutmuş şarkı söylüyor!

KULİ Özür dilerim effendi.

TÜCCAR Haydutlardan korkmuyorsun galiba. Haydutlara kaptıracağın şeyin sana ait olmadığını düşünüyorsun herhalde, çünkü kaybedeceğin şey bana ait.

KULİ Hayır effendi, *(kafası karışır)* yani şey evet effendi

TÜCCAR Bağıra çağıra şarkı söyleyerek sereserileri başımıza toplayacaksın. Sesin ta Urga'dan duyuluyordur.

KULİ Tamam efendi. Ama öyle bir niyetim yoktu ben…

TÜCCAR (Sözünü keser) Hadi sus ve yürümene bak!

(Önde Tüccar, geride Kuli yürürler. Sağ Koro, Tüccarın, Sol Koro da Kuli'nin iç sesi olarak konşur. Tüccar ve Kuli buna uygun mimik ve jest yapar)

SAĞ KORO Haydutlar çıksa önümüze, elinden eşyaları almaya kalksa hiç karşı koymayacak. Oysa tehlike anında benim eşyamı kendisininmiş gibi koruması gerekir. Ama bunu asla yapmayacak. Kötü bir ırk. Üstelik hiç konuşmuyor. Bunlar en kötüleridir. Kafasının içindekileri okuyabilsem…

SOL KORO Ooff! Umarım ayaklarım Urga'ya kadar dayanır. Şarkı söyleyerek yorgunluğumu unutuyor, daha hızlı yürüyordum. Ama bu herif her şeyi yasaklıyor. Niye bakıyor bu bana? Yine ne kabahat işledim aceba? Sevimli görünürsem belki bana acır da vurmaz. *(Güler)*

SAĞ KORO Şuna bak ağlanacak haline gülüyor. Neye gülüyor? Aklından şeytanca bir şey geçiyor olmalı.

SOL KORO Şöyle bir tabak sıcak, sulu yemek için neler vermezdim, aah…

SAĞ KORO Önden yürümeme neden izin verdi? Yolu bilen o! Beni nereye götürüyor?

SOL KORO Haydutlar bizi bulmasa bari! Ayak izlerimizi silsem iyi olur, böylece haydutlar bizi takip edemezler. *(Kuli, eğilerek komik bir hareketle ayak izlerini siler. Tüccar'ın arkasından glir ve popo popoya dururlar, Tüccar de eğilerek bacaklarının arasından konuşur)*

TÜCCAR Ne yapıyorsun?

KULİ İzlerimizi siliyorum, efendi. *(Dönerler)*

TÜCCAR Bunu neden yapıyorsun?

KULİ Haydutlar yüzünden.

TÜCCAR *(Kalkarlar)* Öyle mi! Haydutlar yüzünden demek? Ama insanların, beni nereye götürdüğünü bilmeleri gerek. *(Bezi alır)* Bırak şunu… *(Kuli "Tamam effendi")* Neden önden yürümüyorsun? Geç önden yürü!

KULİ Peki effendi…

(Kuli ve Tüccar fon müziği/ritm eşliğinde yürürlerken koro şiir okur)

SAĞ KORO

İleri Tüccar!

Kentleriniz büyük yarışlar sonucu oluştular.

Petrol yoksul evlere, yarışarak, ucuza ve bol miktarda nakledilecek

Uygarlık yarışarak ilerleyecek

Hızlı olan, daha hızlı olan tarafından geçilecek

Demek ki daima ileri!

Kurnaz olan, daha kurnaz olan tarafından yenilecek

Demek ki daima ileri!

En büyük yararı sağlayan karşılşığını alacak

Demek ki daima ileri!

SOL ORO

Ah, fazla hızlı koşuyor!

Yavaşla hamal!

Kentlerimiz büyük ama rahat değil.

Petrol yıkık dökük evlerde açlığı aydınlatacak

Yarışlar ancak rekabeti artırır…

Yavaş hareket ediyor

Onun ölümüne yol açacak olan aceleye karşı

kavga veriyor

Atmaktan kaçındığı her adım, kazanılmış bir adım

demektir.

Sömürücülerin yarışları senin yarışların değildir

En ağır işi yapan, en az ücreti alıyor

(Korodakiler, müziğe uygun olarak ırmağı oluştururlar – mavi bir kumaş açar ve uçlarından tutup sallayarak dalga yaparlar)

5

AZGIN IRMAKTA

KULİ *(Irmağı görünce sevinir)* Doğru yoldayız, efendi. Şurada gördüğümüz Mır ırmağı. Bu mevsimde ırmağı geçmek pek o kadar zor değildir, ama sular yükseldiğinde ırmak azar ve hayati tehlike vardır. *(Safça şaşırır ve üzülür)* Aaaaa! sular yükselmiş.

TÜCCAR Farketmez, hemen karşıya geçmeliyiz. Hemen geç çantayı bırak, sonra gel beni al

KULİ Karşıya tehlikesizce geçmek için bazen sekiz gün beklemek gerekirmiş. Şu anda hayati tehlike var efendi

TÜCCAR Ne hayati tehlikesi be! Bekleyecek bir günümüz bile yok.

KULİ O zaman sığ bir yerini bulmalıyız, ya da bir kayık. *(araştırır)*

TÜCCAR Uzun sürer. Hadi oylanma da gir şu ırmağa!

KULİ *(ürkerek)* Ama ben iyi yüzemem efendi.

TÜCCAR Su o kadar yüksek değil. *(Koro elemanlarına; İndirin siz de şu çarşafı)* Suya girdin mi yüzersin. Çünkü yüzmek zorundasındır. Benim kadar ileri görüşlü olamıyorsun. Hemen Urga'ya gitmemiz gerektiğini bir türlü anlayamıyorsun. Topraktan petrol çıkarılması halinde insanlığa büyük bir hizmet yapılmış olacağını şu aptal

kafan almıyor. *(Kuliyi gaza getirmeye çalışır)* Yeraltından petrol çıkarılınca buraya demiryolu yapılacak, her yere refah gelecek. Peki bunu kim yapacak? Biz: Sen ve ben! Bu da nehri geçmemize bağlı. Bir düşün: Bütün ülkenin gözleri senin üzerinde, senin gibi küçük bir insanın üzerinde.Ve böyle bir durumda sen görevini yapmaktan kaçınıyorsun, öyle mi?

KULİ *(Bu konuşma esnasında başta safça dinlemiş, anlamamış, sonuna doğru ise gaza gelmiştir. Tam nehre atlayacakken durur ve safça)* Ama ben yüzme bilmeeem.

(Tüccar ise Kuli nehre atlayacağında seviniş, vazgeçme anında da sinirlenmiştir. İkna etme çabalarına devam eder)

TÜCCAR Ben de hayatımı tehlikeye atıyorum.*(Kuli başını syagıyla eğer)* Seni hiç anlamıyorum. Sadece kendi çıkarını düşünüyorsun, benim gibi toplum menfaatini düşünemiyorsun! Çıkarcı düşüncelerin etkisiyle Urga kentine olabildiğince olabildiğince geç ulaşmak istiyorsun, çünkü paran gün başı ödeniyor.Yani seni yolculuğun kendisi değil, yalnızca ücretin ilgilendiriyor.

(Hamaldan biraz uzaklaşır ve onu izler, bir yandan da tehditkar bir şekilde silahını çıkarır, temizler)

KULİ *(Kıyıda durur, çekincelidir, seyirciye)* Şimdi ne yapacağım? Bu koca çantayla kesin boğulurum, gerçi çantasız da yüzemem ya… Ölüm biz gibilerin hep ensesindedir işte... Ya bir taş ocağında, ya bir inşaat alanında ya da böyle bir nehir kıyısında… Yapmak zorundayım, yoksa ücretimi alamam. *(Cesaretini toplayıp*

ırmağa doğru bir hamle yapar, vazgeçer) Oof! İnsan bile bile de ölüme gidemiyor ki. *(Tüccara döner)* Hiç olmazsa yarım gün dinlenmeme izin ver. Eşya taşımaktan yoruldum. Dinlenirsem belki sağ salim karşıya geçebilirim.

TÜCCAR Benim daha iyi bir fikrim var. Silahımı sırtına dayayacağım. Karşıya geçeceğine iddiaya girelim mi*?(Kuli'yi önü sıra itekler*) Yürü, geç şu ırmağı!

(Işık kapanır ve müzik – gürültü eşliğinde Hamal ile Tüccar'ın sesleri duyulur)

Tüccar: Haaa işte silahı gördün mü nasıl yüzüyorsun.

Hamal: Aaaa sürükleniyorum! İmdaat!

Tüccar: Al şu kütüğe tutun

Hamal: Aah! Kafam!

Tüccar: Çantayı kıyıya çıkar, içinde önemli eşyalarım var!

Hamal: İmdaat, ölüyorum!

Tüccar: Çantayı ver diyorum, hah şöyle. Hayır geri dönme sakın! Geç karşıya!

Hamal: Boğuluyorum! (Boğuluyor gibi sesler çıkarır)

Tüccar: Nerdesin allahın cezası! Çık şu suyun dibinden! Çölün ortasında yeni bir hamalı nerden bulacam!

(Sessizlik)

Hamal: (Boğuluyor gibi sesler çıkararak) Tut beni lütfen!

Tüccar: Elini uzat allahın cezası! Tuttum! Çekiyorum!

Hamal: Aaaa! Kolum, kolum çıktı galiba

(Bunlar karanlıkta ve gerilimli bir müzikle oynanırken/oynandıktan sonra yeni dekor kurulur. Hamalın kafası ve kolu sarılır)

6

GECE KAMPI

(Hamal, Koro elemanlarından ve örtülerden oluşan çadırı kurmaya çalışmaktadır. Tüccar oturmaktadır.)

TÜCCAR Nehirden geçerken kolunu kırdığın için bugün çadırı kurmak zorunda olmadığını söylemiştim sana. *(hamal tüccara bakar, bir şey söylemeden işini sürdürür)* Seni sudan çıkarmasaydım boğulacaktın. *(hamal tüccara baker, çadırı kurmayı sürdürür)* Her ne kadar başına gelen kazada benim bir suçum yoksa da, ağaç kütüğü bana da çarpabilirdi, bu talihsizlik benimle çıktığın yolculukta başına geldi. O yüzden sana para vereceğim (*hamal dönüp bakar*) ama yanımda nakit para yok. Urga'da bankam var, orada para vereceğim sana.

KULİ Evet, efendi.

TÜCCAR *(seyirciye)* Ekonomik bir cevap. Her bakışıyla ona zarar verdiğimi hatırlatmak istiyor bana. Bu tippler çok içten pazarlıklıdırlar! *(çadırı kurarken kolu ağrıyan ve ah diyen hamala'a)* İstersen dinlenebilirsin. *(hamal bakmaz, çadırı kurmaya devam eder Tüccar seyirciye konuşur)* Başına gelen talihsizliğe, benim başıma gelse üzüleceğim kadar üzülmüyordur mutlaka. Bunlar sağlam mı sakat mı olduklarına pek aldırmazlar. Doğuştan hastalıklı oldukları için kendi kendileriyle hiç ilgilenmezler. Biri nasıl başaramadığı bir şeyi kaldırıp bir kenara atarsa, bunlar da kendi kendilerini, yani başarısızlığa uğrayanı, kaldırıp bir kenara atarlar.Yalnızca başarıya kavuşan kavgayı sürdürür.

(Müzik girer, şarkı söyler)

Ölüm güçsüzler, zafer güçlüler için

böyle gider bu

Yarışı kazandın mı, şölende baş köşedesin

böyle gider bu

Bırak düşen düşsün, bir tekme de sen vur

böyle gider bu

Zenginler dimdik yürür, yoksullar kambur

böyle gider bu

Beyi de yaratan tanrı, uşağı da

böyle gider bu

Güçsüzü ezerek yaşanır bu dünyada

böyle gider bu

(Hamal, işini bitirmiş ve Tüccar'a yaklaşmıştır.Tüccar onu görür ve korkar) Dur! Olduğun yerde kal! Ne istiyorsun?

KULİ Çadır bitti, effendi, yatabilirsiniz.

TÜCCAR Gece karanlığında böyle sessiz sessiz dolaşıp durma. Sevmem böyle şeyleri. Gelenin ayak seslerini duymalıyım. Hadi git yat, artık benimle ilgilenmene gerek yok.*(Kuli çadırın dışında bir yere kıvrılıp yatar. Tüccar çadıra girer, ters ışıkla gölgesi görünü;r tedirgindir, kafasını çıkarıp bakar, hızlı hareketlerle oturur, yatar, kalkar, çadırdan çıkar. Hamal'a) Şşşt! Kalk!* Sen çadıra gir! Açık havaya alışık olduğum için ben burada uyurum. *(bir battaniye alır, dışarı oturur)*

KULİ Emin misiniz effendi?

TÜCCAR Ne söylüyorsam onu yap. *(Kuli çadıra girer. Ters ışıkla gölgesi görünür; yatar, uyur. Tüccar seyirciye*

konuşur) Bu hamala biraz iyi davransam hakkımda en hayırlısı olacak galiba. Yoksa bu çölün ortasında, bu tenhada, bu ıssızda bana herşeyi yapabilir. Benim yüzümden kolu kırıldı, belki de yaşamı boyunca sakat kalacak. Bana bunun bedelini ödetmek isteyebilir. *(Esner, gözleri kapanır, birden toparlanır)*Yoo! Uyumamalıyım. *(esner, gözleri kapanır, kendini tokatlar)Kendine gel Karl Langman!* Uyumakta olan güçlü adam, uyanık olan zayıf adamdan daha güçlü değildir. Bu hamala güvenip uyumak aptallık olur. O kadar aptal değilim ben.

(Tüccar uyur, horlar. Koronun sesiyle aniden gözleri açılır, fakat yerinden kımıldayamaz. Oturduğu yerden paranoyakça korktuğunu ve tedirgin olduğunu gösteren hereketler yapar.)

KORO *(Fısıltıyla başlar, yükselir)* İntikamını almaz mı! İntikamını almaz mı! İntikamını almaz mı! Bu hamal, çok parası olan senin yanımda az para için çalışıyor. Senin servetin, onu yoksulluğu ile garantileniyor. Yorulduğu zaman ona dayak attın. Kumda bıraktığınız izleri belki de geçerken haydutlar yüzünden sildiğinde ona güvensizlik gösterdin. Irmağı geçerken az kalsın ölüyordu, senin yüzünden sakat kaldı. İntikamını almaz mı! İntikamını almaz mı! İntikamını almaz mı!

(Işık kapanır, müzik girer – bir yolculuk öyküsü enstrumantal – Işık yavaşça tekrar açılmaya başladığında sabah olmuştur. Koro arkadaki yerine geçmiştir. Müzik eşliğinde hareketlerle; Hamal çadırı toplar, çantayı hazırlar, sırtına takar, Tüccar'ı uyandırır. Tüccar

benileyerek uyanır. Yürümeye başlarlar, Hamal yol konusunda kararsız kalır ve durur. Müzik biter.)

7

YOLUN SONUNDA

TÜCCAR: Neden durdun?

KULİ: Yolu karıştırdım efendi.

TÜCCAR: Neeööy! *(Burası Yaban gibi oynanabilir)*

KULİ: Bana vuracaksan, sakat koluma vurma, kuzum. Yolun bundan sonrasını bilmiyorum.

TÜCCAR: Ama Hancı kadın sana yolu tarif etmişti. Anlayıp anlamadığını sorduğumda da, anladım demiştin.

KULİ: Evet, kuzum fekat...

TÜCCAR: Fekat anlamamıştın, öyle mi?

KULİ: Anlamamıştım kuzum.

TÜCCAR: Peki neden söylemedin? Nedeeen!

KORO: Şşşt, yeter ama! *(Normale dönerler)*

KULİ: Beni kovarsın diye korktum. Bildiğim tek şey su birikintileri boyunca yürünmesi gerektiği.

TÜCCAR: O zaman su birikintileri boyunca yürü.

KULİ: Ama su birikintilerinin nerede olduğunu bilmiyorum.

TÜCCAR: Yürümeye devam et! Beni aptal yerine koymaya da kalkma.

KULİ: *(Tam yürüyecekken durur)* Acaba arkamızdakileri beklesek daha iyi olmaz mı?

TÜCCAR: Aptal kafan bu kadar alıyor işte! Onlarla yarıştayız be! Ne beklemesi! Yürü! *(Hamal, oraya mı buraya mı gibisinden bakınır, sonra Tüccarın ona kötü kötü baktığını farkeder ve sanki bulmuş gibi bir hareket yaparak yürümeye başlar. Tüccar da yürür.)*

(Kuli ve Koro şarkı söylerler)

Uzun ince bir yoldayım

Gidiyorum gündüz gece

Bilmiyorum Urga nerde

Gidiyorum gündüz gece, gündüz gece, gündüz gece oy!

Urga'ya vardığım anda

Ücretimi de alınca

Kurtulacam bu heriften

Kavuşacam özgürlüğe, özgürlüğe, özgürlüğe oy!

8

SU BÖLÜŞME

TÜCCAR: *(Hama'la bir tane patlatır.)* Sana şarkı söyleme demedim mi! Hem nereye gidiyorsun? Orası kuzey. Doğu bu tarafta. *(Kuli o yöne doğru gider)* Dur! Sen ne yaptığını soruyorsun? *(Kuli durur, ama efendiye bakmaz)* Neden gözlerime bakmıyorsun?

KULİ: Doğu'nun o tarafta olduğunu sandım.

TÜCCAR: Şimdi görürsün sen! Bana nasıl rehberlik edileceğini göstereceğim sana. *(Tam vurmak üzereyken Koro bir el hareketiyle "hey napıyorsun!" diye çıkışır. Tüccar Koro'ya)* Karışmayın siz be. Oyunun başından beri her lafın içindesiniz zaten! İnsanların kafasını karıştırıyorsunuz! Çıkın dışarı, çıkın! *(Koro'yu dışarı atar.Korkarak bekleyen Hama'la döner)* Şimdi gelelim sana…

KULİ: *(Haykırır)* Koluma vurma efendi!

TÜCCAR: *(Vurur)* Doğu ne tarafta?

KULİ: Bu tarafta.

TÜCCAR: *(Vurur)* Peki, su birikintileri ne tarafta?

KULİ: Orada.

TÜCCAR: *(Avaz avaz bağırarak)* Orada mı? Ama sen oraya doğru gidiyordun?

KULİ: Hayır, efendi.

TÜCCAR: Öyle mi? Demek oraya doğru gitmiyordun? Oraya doğru mu gidiyordun? (*Vurur)*

KULİ: Evet, efendi.

TÜCCAR: Kaybolduk. Gerizekalı! Senin yüzünden bu çölün ortasında kaybolduk. Su birikintileri nerede? *(Kuli susar. Tüccar sakinleşmiş gibidir)* Biraz önce su birikintilerinin nerede olduğunu bildiğini söylemedin mi? Biliyor musun? *(Kuli susar. Tüccar ona vurur)* Biliyor musun?

KULİ: Evet

TÜCCAR: *(Vuracak gibi yapar)* Biliyor musun?

KULİ: Hayır

TÜCCAR: Su mataranı ver bana. *(Kuli su matarasını verir. Tüccar bol bol içer, Hamal bakakalır. Tüccar, Hamal'ın baktığını farkedince durur)* Beni yanlış yola sürüklediğin için bütün suyun bana ait olduğunu söyleyebilirdim şimdi. Ama yapmayacağım: Suyumu seninle paylaşacağım. İç bir yudum, sonra devam edelim. *(Kendi kendine)* Kendimi kaybettim; bu koşullarda ona vurmamam gerekirdi. Tamam yeter fazla içme. Çok suyumz kalmadı! Yürü!

(Kısa nakarat müziği eşliğinde azacık yürürler. Müzik biter dururlar)

TÜCCAR: Buradan daha önce geçtik. İşte izler.

KULİ: Buradan geçtiysek, yoldan fazla uzaklaşmamışızdır demektir.

TÜCCAR: Yoruldum, dinlenelim biraz. *(Matarayı ağzına götürür, numara yapar)* Suyumuz bitti. Benim mataramda da hiçbir şey kalmadı. Susuzluktan ölebiliriz. Aaa bak, kuş geçti! *(Kuli kuşa bakarken Tüccar gizli gizli su içer. Kendi kendine)* İçecek suyum kaldığını fark etmemeli. Yoksa, eğer kafasının içinde biraz akıl varsa, beni öldürmesi gerekir. Bana yaklaşacak olursa onu vururum. *(Tabancasını arkasından çıkarır kontrol eder, önüne takar. Biraz daha su içer)* Bir su birikintisine ulaşabilseydik hiç olmazsa!Bu suyla ne kadar idare edebilirim ki? *(Bitkin, oturur)*

KULİ: Rehber'in bana istasyonda verdiği matarayı ona vermeliyim. Yoksa, bizi bulurlarsa ve ben hala yaşıyor olursam, ama o susuzluktan ölmüş olursa, bana dava

açarlar. *(Matarayı alır, Tüccar'ın yanına gider. Gerilimli bir müzik girer. Tüccar birdenbire onun önünde durduğunu görür, korkar, yere düşer. Kuli hiçbir şey söylemeden matarayı Tüccar'a uzatır. Ama Tüccar bunun büyük bir taş olduğunu sanır, silahını çeker)*

TÜCCAR: At o taşı elinden! At! (*Bir kaç el ateş eder, hiçbir şey anlamadan matarayı ona uzatmaya devam eden Kuli yere düşer)*

(Müzik eşliğinde dekor değişir. Mahkeme sahnesi hazırlanır)

9 MAHKEME

(Halk, Hancı, Kızı ve Nene, mahkeme salonunda durmakta, oturmaktadır. Önde oturan Nene, hıçkıra hıçkıra

ağlamakta, "Gitti angoniciğm gitti" gibisinden dövünmektedir. Halk, "Ne olacak aceba", "Ölmüş mü", "Nasıl" vb.mırıltılar şeklinde konuşmaktadır. Rehber, ceketinin içinde bir şey sakladığını belli ederek girer. Hancı'nın Kızı onu görünce ayağa kalkar.)

HANCININ KIZI: Olanlara çok üzüldüm. Zavallıcık… Ya sen, sen nasılsın?

REHBER: Karl Langman denen o herif kodesi boylayınca daha iyi olacağım. Ve buraya bunun için geldim.

HANCININ KIZI: Seni gördüğüme sevindim

REHBER: Ben de seni

HANCI: Otur kız yerine, yine bir çulsuza mı takılıyorsun?

(Kız oturur. Rehber, Nene'yi görür, yanına gider, oturur, mendil verir. Nene, ses çıkararak burnunu siler.)

NENE: Sağol evladım.

REHBER: Siz hamalın ailesinden misiniz?

NENE: Evet evladım. O pis adamın öldürdüğü hamal benim angoniciğimdi.

REHBER: Başın sağolsun teyze. Ben… *(Nene, Rehber'in sözünü keser)*

NENE: Anası babası savaşta öldüğünden beri ben baktım ona. Büyüttüm, yetiştirdim. Okutup meslek sahibi yapamadım belki ama iyi bir insan yaptım onu. Ee bizim durumumuzda okutmak kolay mı… Yaşlandım artık evladım, elim ayağım tutmaz, gözüm görmez oldu. Son zamanlarda da toruncuğum bakıyordu bana. Bir kaç güne gelirim dedi. Gitti, gelemedi. Elim ayağım, gözüm kulağımdı benim… Ah benim güzel evladım…

REHBER: Ben hamalı tutan rehberim teyze. Bu davada Tüccarın cezalandırılmasını ve zararınızın karşılanmasını isteyceğinizi duydum. Hem...

NENE: *(Nene, Rehber'in sözünü keser)* İsteyeceğim tabi. Gerçi kuzucuğum geri gelmez ama o pis herifin yanına kalmasın yaptığı. Bana kim bakacak şimdi? Nasıl yaşayacağım ben? Ne yiyip ne içeceğim. Allah cezasını versin o heri…

REHBER: *(Hiç susmamacasına konuşan Nene'nin sözünü keser)* Dinleyin, *(Arkadakilerde kulak kesilir)* bu davayı kazanmanız için gerekli kanıt benim cebimde. *(Halk: yaaaa)* Torununuz suçsuz yere öldürüldü. *(Halk: vah vah vah)* Ve cebimdekiyle bunu ıspatlayacağız. Hiç merak etmeyin adalet yerini bulacaktır. *(Halk:inşallah inşallah)*

(Hancı da arkadan eğilerek konuşulaları dinlemiştir. Rehber ve Nene farkında değildir. Rehber'i alır, öne götürür. Nene, gözünü, burnunu filan siler, ağlar. Bir yandan da onlara kulak kabartır)

HANCI: Sen gelsene şöyle. Kanıtların cebinde olduğunu duydum. Sana bir öğüt vereyim mi: bırak cebinde kalsın. Başına dert alma. Üstüne vazife olmayan işlere karışma. *(Halk: karışma karışma)*

REHBER: Ama şu yaşlı kadıncağız buradan eli boş mu dönsün? O gaddar adamın yaptıkları yanına mı kalsın!

HANCI: Sana ne! *(Halk: sana ne)* Kim ne isterse yapsın. Kara listeye girmek, işsiz kalmak mı istiyorsun? *(Halk: Aaaa)*

REHBER: Öğüdün için sağol ama

(Polisler ve Tüccar girer. Herkes yerlerine geçer)

2. POLİS: Açılın, davalı geliyor.

(Polisler, Tüccarı misafir ağırlar gibi kibarca getirirler. Mahkeme salonundakiler kendi arasında konuşur. Bir mırıltı, uğultu olur. Tüccar girince Nene, bastonuyla ona vurmaya çalışır. Poliser engeller)

1.POLİS: Herkes sussun! *(Susmazlar)*

2. POLİS: Ulan susun dedik! Susun be! *(Bir kaçına vurur. Susarlar)* Ayağa kalkın! Yüce Yargıçlar geliyor.

(Yargıçlar ellerinde kitap ve dosyalarla girer. Ukala bir şekilde, dimdik ve burunları havada yürüyerek yerlerini alırlar. Halka küçümseyerek bakar, Tüccara selam verirler.)

1.YARGIÇ: Duruşmayı açıyoruz. Öncelikle söz, öldürülenin ailesinde.

NENE: *(Güçlükle ayağa kalkar)* Toruncuğum bu adamın eşyalarını Jahi çölü boyunca taşımış. Yolculuk bitmek üzereyken efendi onu vurmuş. Kuzucuğumu geri getirmezse de, katilin cezalandırılmasını istiyorum.

2.YARGIÇ: *(Gözlüğünü takar, dosyayı karıştırır)* Buradan gördüğüm kadarıyla ayrıca bir de zarar tazminatı talebiniz var.

NENE: Evet, çünkü bana torunum bakıyordu. Şimdi ben nasıl geçineceğim, ne yiyip ne içeceğim, nasıl yaşayacağım? Beni doktora kim götürecek, ilaçlarımı kim alacak? Benim gözüm görmez, kulağım duymaz. Perişan oldum, mahvoldum …

2. YARGIÇ: *(Hiç susmamacasına konuşan Nene'nin sözünü keser)* Tamam tamam, anladım. Hem, maddi bir

talepte bulunmaktan utanmanız gerekmez canım. Gereği neyse yapacağız.

1. YARGIÇ: Bize sunulan bilgilere göre, Tüccar Karl Langmann'ın kervanın ardından bir kervan daha geliyormuş ve işten kovulan rehber bu kervana katılmış. İşten kovulan rehber…*(Rehber ayağa kalkar)* Siz misiniz?

REHBER: Evet benim.

1.YARGIÇ: Hamalın cesedini ve Tüccar'ı çölün ortasında siz bulmuşsunuz. Öyle mi?

REHBER: Evet öyle.

1.YARGIÇ: Yaklaştığınızda ne gördünüz?

REHBER: Zavallı hamal, vurulmuş olarak kumda yatıyordu, ölmüştü. Tüccar ise deli gibi oradan oraya

koşuyuor, ne yöne gideceğini bulmaya çalışıyordu.

Ayrıca…

1.YARGIÇ: Tamam tamam, şimdilik yeterli. *(Tüccara)* Hamalınızı siz mi vurdunuz?

TÜCCAR: Evet. Birden bire bana saldırdı.

(İki Yargıç, memnuniyet ifadesiyle birbirilerine bakarlar)

2.YARGIÇ: Demek size acımasızca saldırdı ha… *(Yargıçlar: cık cık cık. Halk: cık cık cık)* Bu zor anı size tekrar yaşatmak istemeyiz ama biraz anlatabilir misiniz; Size nasıl saldırdı?

TÜCCAR: Arkamdan yaklaşarak bana bir kaya parçasıyla vurmak istedi.

NENE: Hayır! Torunum öyle bir şey yapmaz, yalan söylüyor!

REHBER: Evet, mahkemeyi yanıltıyor! Doğru değil bu!

(Halk, Hancı, Kızı, herkes bir şeyler söyler, kargaşa olur.1.Yargıç, elindeki tokmakla kürsüye vurur. Susun der. Polisler, müdahale eder; bağırır, çağırır, döver ve ortalığı sakinleştirirler. Bu fırsatta 1.Polis halkın içindeki kadınlardan birini öper)

1.YARGIÇ: Bir daha gürültü çıkaranı, mahkemeye saygısızlıktan atarım içeri ona gore!

2. YARGIÇ: *(Tücara)* Evet, bu saldırının nedeniyle ilgil bir açıklama yapabilir misiniz?

TÜCCAR: Hayır.

2.YARGIÇ: Hamalınızı zorlamadınız mı?

TÜCCAR: Hayır.

1.YARGIÇ: *(Bu cevap işine gelmediği için geçiştirir)* Neyse… *(Rehber'e)* Kervanınızın amacı neydi?

REHBER: Bildiğim kadarıyla, Tüccar bir imtiyaz nedeniyle olabildiğince çabuk Urga'ya varmaya çalışıyordu. Diğer kervanlardan önce yolculuğu tamamlamak istiyordu.

1.YARGIÇ: O halde kervanınız oldukça hızlı ilerlemiş olmalı.

REHBER: Evet, Tüccar hızlı gitmemiz için uğraşıyordu.

2.YARGIÇ: *(Tüccara)* O zaman adamlarınızı zorlamış olmalısınız.

TÜCCAR: Ben asla zorlamadım. Bu, rehberin işiydi.

(Yargıçlar bu cevabı beğenmez ve birbirlerine bakarlar. Kürsüden iner, Rehber'in yanına giderler. Rehber'i hızlıbir soru yağmuruna tutar, sağlı sollu sıkıştırırlar.)

1.YARGIÇ: *(Rehbere)* Davalı, hamalı zorlamanızı söyledi mi?

REHBER: Eee, şey… *(Nene'den utanır)* Ben onu alışılmışın üstünde zorlamadım, hatta çok az zorladım.

2.YARGIÇ: Neden kovuldunuz?

REHBER: Tüccarın düşüncesine göre, taşıyıcaya fazla sevecen davrandığım için.

1.YARGIÇ: Oysa bunu yapmamanız mı gerekiyor?

2. yargıç . Yani hamalın, sevecen davranılmaması gerken, hain biri olduğunu mu söylüyorsunuz?

REHBER: Evet, yani hayır! O her şeye katlandı, çünkü bana söylediğine göre işini kaybetmekten korkuyordu. Sendikalı değildi.

1.YARGIÇ: Demek katlanması gereken çok şey vardı, öyle mi? Cevap verin.

2.yargıç: Fazla düşünmenize gerek yok! Gerçek nasıl olsa ortaya çıkacaktır.

1.YARGIÇ: Siz ne zaman kervandan ayrıldınız?

REHBER: *(Yeter gibisinden)* Eeeh! Ben Han'a kadar onlarla birlikteydim. *(Yargıçlar Rehber'i bırakıp Tüccar'a dönerler)*

2.YARGIÇ: *(Tüccara)* Ondan sonra, hamalın saldırısını açıklamaya yardımcı olabilecek herhangi bir olay oldu mu?

TÜCCAR: Hayır, benim açımdan bir şey olmadı.

(İki yargıç, konuyu istedikleri yere getirememenin memnuniyetsizliği ile birbirlerine bakarlar. Tüccar'a eğilirler)

1.YARGIÇ: Bakın, kendinizi olduğunuzdan daha temiz göstermek için uğraşmayın. Bu şekilde bir yere varamazsınız. Eğer hamalınıza böyle hafifçe filan vurduysanız, *(İkisi de sırayla Tüccar'ın kafasını iter)* onun size karşı olan nefretini açıklayamazsınız.

2.YARGIÇ: Ancak hamalınızın sizden nefret ettiğine bizi inandırırsanız, nefsi müdafaa yaptığınızı da inandırıcı kılabilirsiniz.

1. YARGIÇ: Anladınız mı?

2.YARGIÇ: İyi düşünün!

(Yargıçlar yerlerine geçerler)

TÜCCAR: Bir şeyi itiraf etmeliyim. Ona bir kez vurdum.

1.YARGIÇ: Ha, ona bir kez vurduğunuz için hamalda size karşı böylesine bir nefret uyandığını mı düşündünüz?

TÜCCAR: Hayır, aslında sadece bir kez değil. Ona pek çok kez vurdum. *(Yargıçlar: Hah şöyle)*

NENE: *(Tüccar'a doğru hamle yapar, bastonunu sallar)* Allah cezanı versin! Paran da pulun da başından beytambal galsın!

2.POLİS: *(Neneyi ve bastonu tutar)* Teyze dur! Şimdi yaşlı filan dinlemem döverim ha!

TÜCCAR: Irmağı geçmek istemediği zaman da sırtına silahımı dayamıştım. *(Yargıçlar: Eveeet)* Irmağı geçerken kolunu kırmıştı. Burada da suçluydum.

1.YARGIÇ: *(Gülümseyerek)* Hamalın bakış açısından öyle.

TÜCCAR: *(Aynı biçimde gülümseyerek)* Elbette. Aslında onu ırmaktan çıkarıyordum.

1.YARGIÇ: Pekala. Rehberi işten kovduktan sonra hamalınızın sizden nefret etmesine zemin hazırladınız. Peki ya ondan önce? Ondan önce de hamalınızın sizi çok sevdiğini söyleyemeyiz herhalde. *(Rehbere ısrarla)* Şu adamın tüccardan nefret ettiğini kabul edin artık. İnsan biraz düşününce bunun doğal bir şey olduğunu anlıyor. Az para kazanan, zorla tehlikeye sokulan, hatta bir başkasının çıkarı uğruna sağlığı bozulan bir insanın karşısındakinden nefret etmesi anlaşılır bir durum.

REHBER: Ondan nefret etmiyordu. O sadece…

2.YARGIÇ: *(Geçiştirir)* Şimdi de Hancıyı dinliyelim, bakalım onun söyleyeceklerinden, Tüccarın yanında çalışanlara karşı nasıl davrandığına ilişkin bir ipucu elde

edebilecek miyiz? *(Hancıya)* Tüccar, hamalına nasıl davranıyordu?

HANCI: İyi davranıyordu.

1.YARGIÇ: *(Yargıçlar Oof! derler)* Buradaki insanların dışarı çıkmasını ister misiniz? Gerçeği söylemeniz halinde işlerinizin bozulacağını mı düşünüyorsunuz?

HANCI: Hayır, gerek yok.

1.YARGIÇ: Nasıl isterseniz.

HANCI: Hatta Rehber'e tütün verdi ve bütün ücretini ödedi. Hamal da iyi muamele görüyordu.

(Yargıçlar bakışır, 1. Yargıç bir şey buldum gibisinden söze girer.)

1.YARGIÇ: Sizin hanınız bu güzergah üzerindeki son polis istasyonu mu?

HANCI: Evet, ondan sonra uçsuz bucaksız Jahi Çölü başlar.

YARGIÇLAR: Hıımm… Demek öyle!

1.YARGIÇ: Demek ki Tüccar ın gösterdiği sevecenlik daha ziyade koşullarla doğru orantılı, belkide kısa vadeli, deyim yerindeyse taktik icabı bir sevecenlikti.

2.YARGIÇ: Bakın aklıma bir örnek geldi: Savaş sırasında da subaylarımız cepeye yaklaştıkça askerlere daha insani davranmaya başlarlar. Böylesi sevecenlikler bir şey ifade etmez tabii.

TÜCCAR: Örneğin yürürken sürekli olarak şarkı söylüyordu. Onu ırmaktan geçirebilmek için sırtı a silahı dayadığım andan sonra bir daha asla şarkı söylediğini duymadım.

1.YARGIÇ: Demek giderek daha çok düşman kesilmişti. Bu anlaşılır bir durum.

2.YARGIÇ: Savaş örneğine geri dönmek istiyorum. Orada da sıradan insanların subaylara: Siz kendi savaşınızı yürütüyorsunuz, biz ise sizin savaşınızı demelerini anlamak olası. Buradan hareketle Hamal da Tüccara şöyle diyebilirdi: Sen kendi işini yürütüyorsun, ben ise senin işini.

TÜCCAR: Bir şeyi daha itiraf etmek istiyorum. Yolumuzu kaybettiğimizde bir matara suyu onunla paylaştım, ama ikinci matarayı tek başına içmek istedim.

1.YARGIÇ: Acaba sizi su içerken görmüş olabilir mi?

TÜCCAR: Elinde taşla üzerime geldiği zaman öyle olduğunu düşündüm. Benden nefret ettiğini biliyordum. Kuş uçmaz kervan geçmez bölgeye geldiğimizde her an

tetikteydim. İlk fırsatta üzerime saldıracağını düşünmek zorundaydım. Eğer ben onu öldürmemiş olsaydım, o beni öldürecekti.

NENE: Ben bir şey söylemek istiyorum. Torunum ona saldırmış olamaz. O bugüne kadar kimseye saldırmamıştır.

REHBER: Sakin olun. Torununuzun suçsuzluğunun kanıtı cebimde.

2.YARGIÇ: Hamalın sizi tehdit ettiği taş bulundu mu?

REHBER: Evet, onları çölün ortasında bulduğumda *(Aniden matarayı gösterir)* bu taş hamalın cesedinin elindeydi. İşte!

2.YARGIÇ: Taş bu mu?

1.YARGIÇ: Onu teşhis edebildiniz mi?

TÜCCAR: *(Taşa bakmadan, rahatlıkla)* Evet, evet, bu.

REHBER: Bakın şimdi, bu taşın içinde ne var? *(Suyu yere döker)*

2.YARGIÇ: *(Şaşkınlıkla ağzından kaçırır)* Bu bir su matarası, taş değil. Hamalınız size su vermiş. *(1. Yargıca)* Şimdi n'apıcaz! Ona vurmak gibi bir niyetinin olmadığı ortaya çıktı. *(1.Yargıç, 2. Yargıcın kafasına tokmakla vurur)*

REHBER: *(Neneye sarılır.)* Gördünüz mü, kanıtlayabildim. Çünkü Han'dan hareket etmeden önce ona bu matarayı ben vermiştim, Hancı tanık, bu benim mataram.

HANCI: *(Kendi kendine)* Aptal! Şimdi artık o da mahvoldu!

1.YARGIÇ: Gerçek bu olamaz. *(Tüccara)* Size içmek için su verdiği söyleniyor!

TÜCCAR: Olamaz! Bunun taş olması gerekiyordu.

2.YARGIÇ: Hayır, taş değilmiş. Su matarası olduğunu siz de görüyorsunuz.

TÜCCAR: Ama bunun matara olduğunu düşünemezdim ki! Hamalın bana su vermesi için hiç neden yoktu. Ben onun dostu değildim.

REHBER: Ama size su verdi.

1.YARGIÇ: Peki ama n eden yaptı bunu? Neden?

REHBER: Herhalde tüccarın susamış olduğunu düşünmüştür.*(Yargıçlar birbirlerine gülümseyerek bakarlar)* Herhalde insanlığından. *(Yargıçlar yine birbirlerine gülümserler)* Belki de aptallığından, çünkü Tüccara karşı herhangi bir düşmanlığı olduğunu sanmıyorum.

TÜCCAR: O zaman çok aptal biriymiş. Çünkü benim yüzümden kolu sakatlandı, belki hayatı boyunca da sakat

kalacaktı! Yapabiliceği tek doğru şey, bunu bana ödetmek olurdu.

REHBER: *(Dişlerini sıkarak, kendi kendine)* Bu tek doğru şey olurdu.

TÜCCAR: Hamalın ilk fırsatta beni öldürmeyeceğini düşünmek, onun mantıksız biri olduğuna işaret eder.

1.YARGIÇ: Hamalınızın size karşı düşmanlık beslediğini düşünmekte haklı olduğunuzu mu söylemek istiyorsunuz? Yani, duruma göre suçsuz birini öldürmüş olabilirsiniz, ama onun suçsuz olduğunu bilmediğiniz için tabii… Değil mi?

TÜCCAR: Evet, tabii, öyle.

2.YARGIÇ: Bakın aklıma bir örnek daha geldi: Bazen polisimiz de son derece barışçı insanlar olan göstericilerin üzerine saldırıyor. Onlara copla vurup, biber gazı

sıkıyorlar. Çünkü, bunu yanlızca, göstericilerin onlara saldıracağından korktukları için yapıyorlar. Korkmaları da mantık sahibi olduklarının kanıtıdır.

1. YARGIÇ: Siz, Hamalınızda kuraldışı bir durumun söz konusu olduğunu bilemeyeceğinizi mi söylemek istiyorsunuz?

TÜCCAR: E tabii. İnsan kurallardan yola çıkmalı, kuraldışı durumlardan değil.

1.YARGIÇ: *(Şarkı söyler)*

Kural şudur: Göze göz, dişe diş
Bir ayrıcalık uman delidir deli
Su verecek sana bir düşman ha
Bunu düşünemez mantıklı biri

REHBER: *(Şarkı söyler -(Sözler değişti)*

Sizin kurduğunuz sistemde

İnsanlık nerde göstersenize

Kim ki insanlık gösterir, o bundan zarar görür.

Siz sevecen görünen herkesten korkuyorsunuz!

Birine yardım etmek isteyeni engelliyorsunuz!

Susuzluk çekiyorsa yanındaki, kapa hemen gözlerini

Tıka kulaklarını, yardım istiyorsa biri

Hamalın suçu su vermekti sadece

Oysa hak etmez acımayı sermaye

YARGIÇLAR: Kararı açıklıyoruz.

1.YARGIÇ: Mahkememiz, hamalın efendisine bir taşla değil, bir su matarasıyla yaklaştığının kanıtlandığını kabul etmektedir. Ancak bu durumda, hamalın efendisine su vermekten ziyade ona su matarasıyla vurmak niyetinde olduğu akla daha yatkın gelmektedir.

2.YARGIÇ: Hamal, kendi kendisini olumsuz bir durumda hissetmesi için yeterli nedene sahip bir sınıfa mensup biridir. Hamal ve onun gibi insanlar için, suyun dağıtımında yapılacak olan haksızlığa karşı kendi kendilerini korumak son derece doğaldır. Hatta bu insanların sınırlı ve tek taraflı bakış açılarından bakılacak olursa, kendilerinin mahvına yol açandan öç almak isteyişleri bile haklı bir durumdur. Tüccar ise hamalın mensup olduğu sınıfa mensup değildir. Dolayısıyla ondan korkmak ve en kötüsünü beklemek zorunluluğuyla karşı karşıyadır.

1.YARGIÇ: Biraz önce teslim ettiği üzere, Tüccar, işkence yaptığı hamalının kendisine dostça davranacağına inanamaz. Mantığı ona, büyük bir tehdit altında olduğunu söylemiştir. Bölgenin kuş uçmaz kervan geçmez bir bölge olması da onu kaygılandırmış olmalıdır. Kısacası davalı haklı bir nefsi müdafaa yapmıştır. Bu arada tehdit edilmiş

olup olmaması ya da yanlızca tehdit edildiği hissine kapılmış olması hiç önemli değildir. Var olan koşullar göz önünde bulundurulacak olursa, kendini tehdit altında hissetmek zorunluluğu vardır. Bu nedenle davalının serbest bırakılmasına karar verilmiştir, ölünün nenesinin şikayeti reddedilmiştir.

(Sözsüz bir müzik girer. Yargıçlar ve Tüccar çıkar. Kargaşa: Nene "Ay fena oluyorum" der bayılır. Birileri onu aylıtmaya çabalar. Rehber "Olamaz, nasıl mahkme bu! Rüşvet mi yediniz be" vb. şeyler söyler. 2. Polis onu döver. Hancının kızı araya girmeye çalışır. Halktan birileri "Mahkeme doğrusunu yaptı" derken birileri de "Olur mu öyle şey! Ne biçim karar bu!" der. Kavga ederler. 1. Polis bir yandan onları ayırmaya çalışır bir yandan da halk içindeki kadınları taciz eder. Işık yavaşça söner, sesler yavaşça kısılır.

Az sonra müzik yükselir. Işık yeniden açıldığında tüm oyuncular, -oyunun başında olduğu gibi- kapanış şarkısını söylerler.)

Kapanış Şarkısı - Tüm Oyuncular

İşte böyle bitiyor / Bu yolculuğun öyküsü

Kulaklarınız duydu /Ve gözleriniz gördü

Her zamankine benzer / bir olay bu aslında

Siz e normal gelir ama

Varı varmak gerekir kuraldışının farkına?

Bu olanlara eğer demezseniz “Olağan”

Kurtuluruz o zaman

Her şeyin değişmez olduğu sanısından.

Bir çağ düşünün ki siz / gövdeyi götürmüş hep kan

Başka geçer akça yok / bu karışıklıktan

Düzensizliğin adını / koymuşlar düzen

İnsanlar çıkıvermiş / insanlığından

Bu olanlara eğer demezseniz “Olağan”

Kurtuluruz o zaman

Her şeyin değişmez olduğu sanısından.

Sözler bitince müzik eşliğinde SELAMLAMA